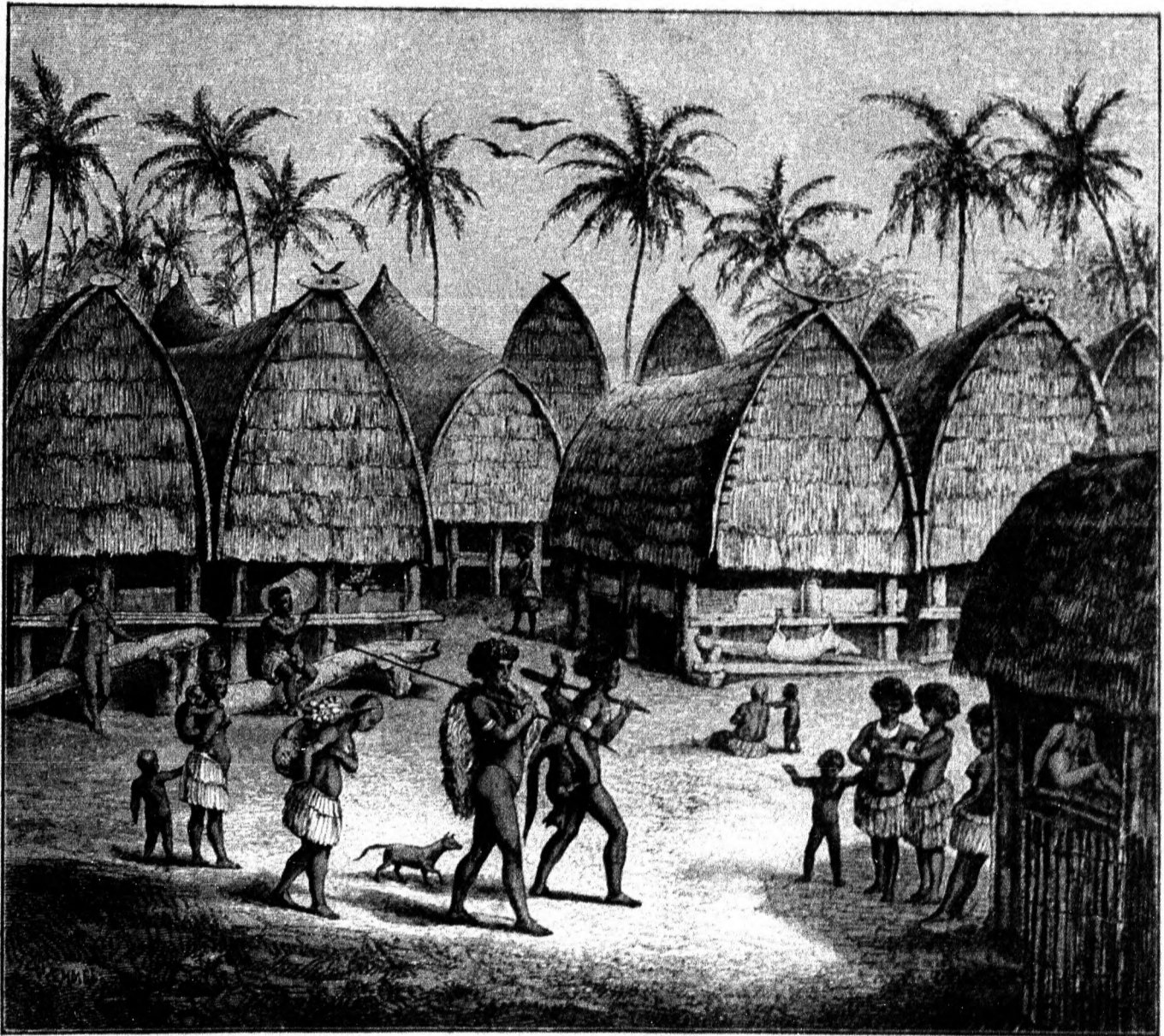

OPRAVDOVÝ
KREŠŤAN

POLITICKÝ A SPOLOČENSKÝ TYŽDENNÍK.

<i>Predplatná cena:</i>		Vychodí každú nedeľu.	<i>Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti, VI. okr., Aradi-utca 14.</i>
Na celý rok	4 kor. — hal.	Zodpovedný redaktor a vydavateľ:	Sem sa majú posielat predplatky a dopisy.
Na pol roka	2 „ — „	VIKTOR HORNYÁNSZKY.	Nevyplatené listy sa neprijímajú.
Na štvrt roka	1 „ — „		
Jednotlivé číslo 6 halierov.			

Dedina divochov na Novej Guiney.

Liberalismus.

V znaku ľudárstva zrodili sa «Ludové Noviny» v predposlednom čísle veľmi si vyjavovali na liberalismus, o ktorom všetko možné povedali, len nič dobrého. Na takéto divé nápady sme už privykli a že odpovedáme na ne, robíme to len preto, aby sme slovenské obecnstvo upevnili v tej mienke, ktorú si po prečítaní článku o «Ludových Novinách» utvorilo. Každý rozsiahly čitateľ odložil «Ludové Noviny» po prečítaní otázneho článku s tým povedomím, že noviny tieto málokedy hovorili takú nepravdu, ako keď v otáznom článku liberalismus s blatom zamiešaly. Nuž túto mienku každého rozsiahleho čitateľa aj my sdieľame, aj my sme presvedčení o tom, že to, čo «Ludové Noviny» povedali o liberalisme, je čisto-čistá lož. My sme ale okrem toho ešte aj o volacom inšom presvedčení, a toto volačo inšie je to, že aj «Ludové Noviny» vedia, že nepravdu písali vtedy, keď tak veľmi šprihaly na liberalismus. A že predsa naň šprihaly, spravily to len preto, lebo sa blížila voľba.

A tieto blížiac sa voľby mnoho strachu naháňajú ľudárom, vlastne ani nie natoľko ľudárom, ako radšej tým, ktorí by radi ohováraním a osočovaním liberalismu prišli k mandátu, teda takzvaným vodcom ľudárov, ktorí sa už úplne spriatelili s tou myšlienkou, že sa pri budúcich voľbách stanú veľkomožnými páni vyslancami. A teraz čím lepšie sa blíži deň volieb, tým viac sa vodcovia ľudárski musia presvedčiť, že veru pri budúcich voľbách nebudú mať na ružach postlané. A strach je mrcha! Tento strach diktuje do pera ľudárom také šprihaniny na liberalismus. Lenže jako dosiaľ nič neosožilo, tak nebude ani naďalej nič osožiť ľudárom. Kde sa liberáli kofkotoľko organizujú, tam ľudári nemajú čo hľadať, jak len nie porážku.

Nuž ale pozrime že si niekoľko z tých luhánin, ktoré «Ludové Noviny» o liberalisme bezočate roztrusujú. Hovoria, že je liberalismus najväčší nepriateľ viery ľudu. Toto je už tak otrepaná výpoveď, že na ňu nikto nič nedá. To z ľudu veru nikto neuverí, žeby liberalismus bol nepriateľom viery ľudu. Vari je liberalismus preto nepriateľom viery ľudu, že liberálna vláda, aby v krajine bol pokoj, bola prinútená zaviesť ci-

vilné manželstvo a štátne matriky? Nuž a ved' ju k tomuto kroku prinútila len vzdorovitosť niekoľkých kňazov, ktorí nechceli uznať platnosť zákona a ustavične prevádzali odkrsty. Keby tí kňazia boli pekne zákon poslúchali, do dnes by sme nič nevedeli o civilnom manželstve a o štátnych matrikách. Ak že sú štátne matriky a civilne manželstvo proti viere namerené, tak to máme čo ďakovať len niekoľkým vzdorovitým a zpupným kňazom.

«Ludové Noviny» vyhlásenie náboženskej slobody vyhlasujú za všeobecnú nemravnosť. Ba ozaj v čom sa javí tá nemravnosť? To už «Ludové Noviny» nepovedia, lebo sú ani nie vstave povedať, pretože náboženská sloboda práve naopak je základom náboženskej mravnosti. Náboženská sloboda umožňuje to, že sa všetci tí, ktorí sú nie v duši presvedčení o Božskom pôvode tej viery, v ktorej boli vychovaní, môžu slobodne vzdialiť zo sväzku tej viery a vstúpiť do sväzku inej, jež učenia zodpovedajú ich presvedčeniu a tak tedy vstave sú mravne žif dľa predpisov tej viery, do sväzku ktorej vstúpili. Kdežto keby ich zákon stále nútil sotrvať pri tej viere, v ktorej boli vychovaní, boli by jej a jej vyznavačom prípadne iba na ostudu.

Menovaný časopis vyhadzuje ďalej na oči liberalismu, že štát vyhlásil za všemohúci, ktorému sa nič protivíť nesmie. Nuž štát nie liberáli vyhlásili za všemohúci, čo sa týče spravovania jeho, lež potreba toho leží v samom pochope štátu. Jako by sa dal myslieť štát tak, žeby každý jeho občan robil to, čo chce, a žeby štát nemal moc nad všetkými? A potom čože je vlastne ten štát, nič iné jako my všetci vospolok. Tedy my všetci vospolok sme všemohúci v spravovaní samých seba, to nám nik nerozkáže, ale ani nesmieme trpeť, žeby sa kto smel sprotiviť vóli všetkých, žeby niekto chcel väčším pánom byť, než sme my všetci vospolok.

To je ale ukrutečná lož, žeby štát keby bol donášal aj Božské zákony, alebo žeby si osvojoval takéto právo. Nikto nenie vstave uďať ani len jedon-jediný pád, žeby v uhorskom sneme bolo kedy niektorému vyslancovi napadlo zadať taký návrh, že katolíci nesmú veriť na príklad

vo zmrtvých vstanie Spasiteľa. Takáto hlúposť môže sa zrodíť len v hlavách takých agitátorov, ktorí takýmito prehnými cigánstvami chcú ľud pobalamútiť a potom ho viesť dľa svojej chůtky. Alebo snáď to mieni pisateľ otázneho článku v «Ľudových Novinách» pod Božským zákonom, že štát vyniesol zákon o vedení štátnych matrik. Nuž jak aj tento zákon drží za taký, ktorým sa štát uhorský zamiešal do Božskej moci, tak pisateľa oného článku skutočne srdečne ľutujeme. Novonarodenému nemluvňafu je to asi úplne jedno, či ho zapíše do matriky len farár alebo či okrem toho aj matrikár. Táto okolnosť asi málo prispeje k budúcemu jeho náboženskému presvedčeniu a mravnému chovaniu sa. Ale aj pod assentírku zavolanému mladíkovi je tiež úplne ľahostajné, či ho zavolali na základe farárom so-stavenej matriky, alebo či sa musel ta dostaviť na základe štátnych matrik.

Týmto podobné námietky a pomlavy uvádzajú «Ľudové Noviny» proti liberalismu a čo konečný výsledok tvrdia, že liberalismus pozbavuje ľud všetkých práv a výhod kresťanstvom nadobudnutých. Jak čo bolo dosiaľ ľžou, tak to tvrdenie, že liberalismus pozbavuje ľud práv a výhod, je tá najbezočatejšia lož, ktorú sme kedy čítali. Pisateľ článku sám hovorí, že liberalismus zaviedol nielen náboženskú a občiansku slobodu, ale aj hospodársku. A predsa sa na konci článku opováži tvrdiť, že liberalismus pozbavuje ľud všetkých práv.

Nuž hľa, milí čitatelia, takto sa usilujú ľudári mámiť a zavádzať ľud. Najprv mu zhnusia tú slobodu, ktorú mu poskytuje liberalismus a keď sa už o tomto dosť napísali, potom zase hromžia na liberalismus, že odoberá ľudu všetky práva. Nech sa potom niekto vyzná v takomto galimatias.

Slovo k rodákovi.

Len zbabelec sa ponosuje smelý — ten si hľadá pomáhať. Keď sa ale taký sfažuje, ktorý si je sám vina svojho neblahého stavu, ten tiež nielen že je zbabelcom, ale pritom aj ničomníkom a darebákovi. Je to prísny výrok, ale veru spravodlivý.

Nuž všemožne dbajme na to, aby sme takémuto výroku vyhli.

Ponos a žalob počúvame na tisíce, pravých

i vymyslených. Žehranie, nespokojnosť všade, no málokto vstúpi do seba, aby sa spytoval, či mnohému i on sám nenie príčinou, a či sa stará o odpomoc? Povrchne súdime. Všetku vinu kladíme na iných a odpomoženie tiež len od druhých očakávame. Pečené holuby čakáme i to tak, aby nám ich do huby vtisli. Len žiadne namáhanie, to je naše heslo.

Veď je pravda, že neraz i vinou druhých trpíme, ale predsa najviac sami sme vinní a to zvlášte v živote politickom a štátnom.

Lebo či nemáme samosprávu?

Máme, ale načo? keď ju nevieme a nechceme používať. Zdola na hor, nikde. Nie sme spokojní s predstavenstvami obcí, nie s úradníkmi právomocností, nie s ablegátmi a vládou, a predsa títo všetci svoje postavenia našej príčinnosti alebo netečnosti ďakujú. My sme vyvolili tých, ktorí sú tam, alebo vyvolení boli tí práve len preto, že sme sa my o voľby nestarali a vyvolenie lepších a súcejších zameškali. Ale pozde žebrať, to potom vieme.

Aká správa: taká sriadenosť; aká sriadenosť: také blaho. No a správu sami si ustanovujeme, alebo aspoň zjavné právo máme k tomu. Zlá správa tedy — buď si kdekolvek, — je pokutou za náš nerozum, nedbalosť a povedzme si pravdu, i nesvedomitosť.

Pozrime si len stoličné výbory. Utešená, poučná ale aj zahanbujúca štatistika by to bola, keby tak zostavili v jedno počet stoličných výborových zasadnutí, počet v nich pretriasaných záležitostí a čas trvania zasadnutí, počet a menoslov prítomných. Zhrozil by sa nejedon, keď by videl, že 40—50 vážnych predmetov za jednu-dve hodiny odhajduchovali; keď by čítal že z pomedzi 180—200 údov sotva 10—12 členov sa síšlo, a aj tí že sú temer všetko úradníci.

Úradníci tam byť musia o to sa už postarajú. Virilisti, tí zodpovední sú sami sebe; ale čo povedať o volených členoch výboru, ktorí sú ta dôverou ľudu poslaní, aby zastávali jeho práva, záujmy a potreby?

Znak spustlosti vidíme v tom, že mnohý spoluobčan i vyše tisíc korún prekortešoval len aby sa dostal za člena výboru a potom v shromaždeniach ani sa neukáže. Nikto ešte našim vedomím nebol nútený k tomu, aby pravda fažkú povinnosť výbornictva na seba vzal, každý sám sa namáhal, zasádzal o to, aby prišiel do výboru a keď je vyvolený — s Bohom Morava: ideme do Čiech.

Siene stoličné len vtedy sú plné, keď je nejaká zvláštnejšia voľba, no a po nej — bankett. Druhý deň, keď by sa o najvážnejších záujmoch obce, stolice rokovať malo, — dvorany sú prázdne.

Nuž je to samospráva? A zaslúžime ju?

Dnes-zajtra príjde na pretras i osud našej tisícročnej samosprávy: nuž nemyslíme, žeby na čase bolo vreljšie sa jej zaujať? Jestli takí darebáci budeme, ako sme s malými, čestnými výnimkami po dnes, nie sme jej hodní, a i tak nie je a nemôže nám byť na osoh. Kdežto keď ju všemožne, rozumne a svedomite využítokujeme, máme v nej nepreplateľný a neoceníteľný poklad.

Tedy vážme si ju, a všetci tí, ktorí len prostredne berú na nej účasť tým, že volia členov stoličných výborov, nech nevolia takých, ktorí sa nestarajú o vyplnenie povinností na seba vzatej; nech nevolia takých, čo kortešujú, ale nech vyhľadajú si sami *súcich a spoľahlivých* zastupiteľov.

To samé platí aj o voľbách ablegátskych. Statočné, rozumné a svedomité voľby môžu nám zaobstaraf zákonodarný sbor, ktorý mnohé neresti vykynozif, mnohé potreby zaobstaraf, mnohé ulavenia udelif a mnoho zdaru nám bude vstave zadovážiť. I tu platí: nie ten čo sa núka, a ktorého natískajú, lež ten, *kto je súci a spoľahlivý*.

Keď dľa tohoto budeme pokračovať, prestanú sfažnosti a ponosy, lebo prestanú príčiny týchže. Od nás závisí, či si chceme pomôcť; od nás závisí, či chceme byť činiteľmi v štáte, a či sme spokojní s úlohou a stavom duševného poddanstva?

Neotáľajme, lebo čo chvíľa zamešká, to ani dlhé roky nenahradia.

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Noví členovia magnátskej snemovne. Jeho veľčenstvo vymenoval za doživotných členov magnátskej snemovne grófa Pavla Széchényiho, bývalého ministra orby, Franca Beniczkeho, fõispána peštianskej stolice a Júliusa Forinyáka, jazdeckého generála v pensii. Všetci traja sú zaslúžené osoby o náš verejný život a práve za odmenenie ich verejných zásluh obdržali toto skvelé vyznačenie.

Činnosť snemu. Krajinský snem v stredu 28-ho novembra začal pojednávať krajinský rozpočet. Pojednávanie potrvá dlhší čas, lebo veď mnoho vyslancov bude mať čo povedať nie síce k rozpočtu, lež voličom svojim. Mnoho vyslancov zadá návrhy, ktorými sa bude chcieť svojim voličom zahotif a práve preto niet výhľadu, žeby sa pojednávanie rozpočtu napoobytre zakončilo.

Po skončení rozpočtu, čo sa očakáva v januári, ministerský predseda predostre veľavýznamný návrh zákona o sjeďnoduchšení administrácie. Čo bude za tým, to sa predbežne nevie. — Pripomenúť musíme, že v decembri medzi pojednávaním rozpočtu vláda predostre

snemu k pojednávaniu aj návrh o indennite, aby sme začiatkom budúceho roku neboli v mimozákonnom stave, t. j. žeby sme nemali ani rozpočet ani dočasné povolenie k finančnej správe krajiny na základe tohorodného rozpočtu.

V záujme domáceho priemyslu chce minister obchodu veľmi prospešné poriadky uviesť do života. Asice rozličné úrady a verejné ústavy potrebujú ročite asi za 2 milióny korún rozličných priemyselných článkov, ktorých lífrovanie zvykli si kontraktálne zabezpečiť. Minister obchodu chce dozor viesť nad tým, aby tieto úradmi a verejnými ústavami spotrebené priemyselné články boli čisto a výlučne domáci výrobok a kontrollovaním tohoto mieni poverif obchodné museum v Budapešti.

Myšlienka kontrolovania toho, aby úradom a verejným ústavom dodávané priemyselné články boli čisto domáci výrobok, je skutočne chvály hodná, lebo veď to dobre vieme, že mnohí dodávatelia, liferanti, len aby čím viac zarobili, dodávali úradom z cudzozemska zaopatrené liché, naničhodné články a tým oškodňovali krajinu o mnohé státisíce a oberali našich priemyselníkov o prácu a tým aj o chlieb.

Doslovné uverejňovanie vyslaneckých rečí. Úradový časopis „Budapesti Közlöny“ od štvrtku počnúc bude doslovné prinášať vo zvláštnej prílohe reči vyslancov na sneme povedané. Túto novotu vláda pretó uviedla, lebo široké obecnstvo málokedy malo príležitosť snemové reči od slova do slova čítať. Odteraz kto bude zvedavý na jednu lebo druhú reč, kúpi si jednoducho patričné číslo „Budapesti Közlöny“-u a bude sa môcť kochať v reči, na ktorú bol zvedavý. Samo sebou sa rozumie, že takéto doslovné uverejňovanie vyslaneckých rečí pomerne mnoho stojí.

Z Rumunska. Naším ct. čitateľom je známo, že v Bukarešti objavili jednu bandu, ktorá páchala politické vraždy ba chcela usmrtif aj rumunského kráľa Karola. Ponevác táto banda stála v spojení s macedonským výborom v Sofii, málo chýbalo, že nevypukla vojna medzi Rumunskom a Bulharskom. Bukareštský súd po dvojtýždňovom pojednávaní vyniesol výrok nad lapenými vrahmi, tých ale, ktorí bývajú v Sofii, posúdil in kontumáciám. Pre zavraždenie *Fítovského* vraha Ilieva posúдили na doživotnú, jeho spoločníkov Miteva a Stojčeva na 20ročnú a Karambuleva na 7ročnú nútenú prácu. Pre zavraždenie profesora *Mihajleanua* vraha Dimitrova na doživotnú, a jeho spoločníka Alekseva na 20ročnú nútenú prácu, Peteva ale na 5ročné väzenie. Pre sprisahanie *proti životu rumunského kráľa Karola* Bogdanova na 10ročné väzenie, a Alekseva, Peteva a Dimitrova ku spoločnému zaplateniu peňaznej pokuty 10.000 frankov. *In kontumáciám* posúдили: Sarafova predsedu sofijského výboru, Davidova, Kovačeva, Petrova a Stojanova na *doživotnú nútenú prácu*. Teodorova, Bosnjakova, Pod-Arsenova, Kanfirova, Cetkova, kapitáňa Trolova, Burlakova n Ikonomova na 20ročnú nútenú prácu. Konečne Sarafova a posúdenov, ktorí mali účasť na zavraždení prof

Mihajleana krem toho posúdili na zaplataenie 10.000 frankov odškodného pre privátne zainteresovaných. Na raz otázka, čo urobí bulharská vláda so Saratovými jeho konpanmi, ktorých rumunský súd posúdil na umáciam.

Krüger v Europe. Predseda transválskej republiky Pavel Krüger behom tohoto týždňa prišiel do Europe, aby tu primäl veľmoci k zakročeniu v záujme nešťastných búrske republik. Krüger vysadol vo francúzskom prístavnom meste Marseille, kde ho obrovské zástupy obecenstva prijaly s mimoriadne veľkým oduševnením. Pozdravila ho aj mestská rada a spolky. Po jednodňovom pobyte Krüger odcestoval do Paríža, kde bol tiež skvele prijatý. Predseda francúzskej republiky Loubet prijal Krügera v palote Elysée s takou úctou, jaká prináleží hlavám štátov, keď cestujú inkognito. Krüger v svojich rečiach keď ďakoval za pozdravy prizvukoval, že Búri budú bojovať do poslednej kvapky krve, lebo ich vec je spravodlivá a Pán Boh nebude trpeť nepravosť. Spomenul aj ukrutnosti, ktoré páchajú Angličania na Búroch a vyslovil nádej, že Búri prestoja ťažké navštívenie. Krüger však počas svojich návštev u francúzskych diplomatov sa presvedčil, že veru Francúzsko akokoľvek priateľsky ho prijalo, v záujme Búrov nezakročí, lebo si nechce pokaziť dobrý pomer s Anglickom. Krüger odcestuje z Paríža do hlavného mesta Hollandska, do Hágy a odtiaľ začne diplomatickú akciu pri všetkých vládach európskych, aby sa Búrov zaujali. Krügerova cesta po Europe rovná sa ceste nášho veľkého Ludvika Kossutha, ktorý tiež po potlačení nášho boja za slobodu cestoval do Francúzska, Anglicka prosil, aby veľmoci zastaly Uhorsko. Aj Kossutha všade prijaly s veľkým oduševnením, s veľkými ováciami, ale zo všetkého víťania ostalo mu len to presvedčenie, že: pomáhaj si človeče, aj Pán Boh ti pomôže. Sotva sa mýlime, keď povieme, že aj Krüger tak pochodí.

Z Číny. Podmienky pokoja, na ktorých sa ustálili pekingskí zástupci mocností, a v ktorých, jako známo, žiada sa trest smrti smrti na princa Tuana jako i na blavných vinníkov a asi 400 millionov odškodného, nedošly súhlasu všetkých mocností. V prvom rade ozvala sa americká vláda, že sú podmienky pokoja veľmi prísne a treba ich zmierniť. Ostatné mocnosti uznaly to tiež, a teraz pekingskí zástupci dostali úpravu, aby znova vyjednávali o podmienkach pokoja a zmiernili punkty potahujúce sa na tresty a odškodné.

KRAJINSKÝ SNEM.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 21. novembra. Po prevedení voľby členov do jednotlivých výborov Gejza Polónyi interpelloval ministerského predsedu sputujúce sa, jaké stanovisko zaujala vláda v oči tomu pohybu, ktorý vzkrsol v Horvatsku tým cieľom, aby sa zákon o manželstve dediča trónu arcikniežafa Franca Ferdinanda na horvatskom sneme osobite pojednával.

Ministerský predseda Széll rozhodne vyhlásil, že na uhorskom sneme prijatý zákon nebude, ale ani nemôže byť na horvatskom sneme pojednávaný, lež bude len čo spoločný zákon tamže vyhlásený. Odpoveď prijal celý snem. Zatým predostrel finančný minister návrh zákona o investiciách.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 22. novembra. Dnes začal snem pojednávať návrh zákona o kopaní kanálov pre polievanie. Referent Alexander Fischer vyzdvihol tie neoceniteľné prednosti, ktoré vyplývajú z toho, že sa na tých miestach, kde vody niet nadostač, budú kopat kanále, poskytujúce vodu ku polievaniu, — prosí snem, aby návrh prijal. Ku stavbe týchto kanálov prispeje vláda so 100 tisíc korunami.

Béla Komjáthy v mene neodvislej strany prijíma návrh; nezodpovedá síce očakávaniam, predsa ale znamená pokrok v poľnom hospodárstve. Obáva sa ale, že sa týmto uvalia nové ťarchy na ľud tých krajov, kde sa budú kanále kopat. Prosí ministra, aby návrh teraz snal s denného poriadku a aby ho dal pojednávať spolu s tým návrhom, ktorý zadal bol minister obchodu o stavaní kanálov pre vodoplavbu. Gróf Eugen Zichy je tiež toho náhľadu žeby sa k pojednávaniu predostrený návrh mal odrazu pojednávať s návrhom o stavaní kanálov pre paroplavbu.

Karol Hieronymi myslí, že jak budeme otázne kanále súčasne stavať, nebudeme mať ani dobré kanále pre paroplavbu, ani pre polievanie. Potrebný je kanál, ktorý spojí stredný tok Tisy s Budapešťou a druhý, ktorý povedie od Szatmáru ku Szolnoku. Ale táto sieť nenie síca pre polievanie. Bude jedna čiastka, ktorá sa dá upotrebiť pre polievanie, ale keď chceme mať kanál pre plavbu lodí, vtedy ten kanál musí slúžiť hlavne záujmom vodoplavby, oproti tomu kanál pre polievanie potrebný je tam, kde to poľnohospodárske záujmy vyžadujú. Čuduje sa, že spojenie kanálov, ktorých účely sú rôzne, žiada neodvislá strana. Ponevác je nemožné vyhotoviť takú sieť kanálov, ktorá by zodpovedala i cieľom vodoplavby i cieľom polievania, návrh prijíma.

Eugen Molnár drží za málo tých stotisíc korun, ktoré vláda mieni obecať na stavanje týchto kanálov.

Juraj Lázár uznáva, že by bolo lepšie bývalo, keby vláda bola na tento cieľ viac obecala, ale tajit sa nedá, že sa dá aj so 100 tisíc korunami mnoho spraviť. Návrh prijíma.

Tu bolo pretrhnuté pojednávanie návrhu, lebo minister obchodu Hegedüs odpovedal na interpelláciu zadanú v záležitosti známeho nešťastia, ktoré sa udalo na elektrickej železnici v Zugligete.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 23. novembra. Pokračovalo sa v pojednávani návrhu o kopaní kanálov pre polievanie. Elek Papp dokazoval, že Dolná zem potrebuje nielen kanále pre polievanie, lež i pre plavbu, aby po vodnej ceste lacnejší bol vývoz obilia. Uznáva, že 50.000 zlatých na ten cieľ je málo. Ale predsa je to aspoň začiatok. Návrh prijíma.

Július Fancsó tiež hovorí, že je summa malá, ale veľmi je vláde vďačný, že ten návrh predostrela snemu.

Franc Kossuth vo všeobecnosti hovoriac poukazuje, že Uhorsko je agrikultúrny štát ale v zariaďovaní štátu bral sa na to malý obľad. Hovoriac o užitočnosti kanálov pre polievanie, poukazuje na levické panstvo, kde od tých čias ako lúky polievajú, úroda lúk sa zdvojnásobila. Návrh prijíma.

Zatým odpovedal minister výučby *Wlassics* na interpelláciu Jána Molnára v záležitosti užívania niektorých kníh v školských knižniciach. Odpoveď bola v známosť vzata.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 24. novembra. Na dennom poriadku je ešte vždycky návrh zákona o kanáloch na polievanie. Franc Major s radosťou prijíma návrh, len to si žiada, aby kanále neboly tak kopané, žeby slúžily len jednotlivcom, lež nech slúžia všeobecnému dobru. Hovoril ešte *Bartha*, ktorý tiež víta návrh čo počiatok tej činnosti, ktorú vláda chce vyvinúť v prospech poľných hospodárov.

Teraz sa ujal slova minister orby *Darányi*, ktorý z tej okolnosti, že všetky strany snemu vďačne prijaly návrh, čerpá to povedomie, že je návrh prospešný. Potom obsérnejšie prehovoril o regulovaní riek a predniesol, kde by mali byť postavené splavné kanále. Kanálom medzi Dunajom a Tisou zkrátila by sa cesta od Dunaja čo údolia Tisy o 600 kilometrov, ale taký kanál pohitol by 50—60 millionov korún. Prekopanie kanálu medzi *Váhom* a *Oderou* by bolo tiež žiadúce, ale to by vyžadovalo

dvesto millionov korún, čo je taká veľká summa, že niet vlády, ktorá by vopred mohla sľúbiť, kedy sa prichytil ku stavbe toho kanálu. Čo sa týka spojenia stavby kanálov pre plavbu a pre polievanie vyzdvihuje, že je mnoho základných protiv medzi týmito kanálmi a krem záujmov patričných krajov v prvom rade je veľkou protivou to, že v kanáloch pre plavbu dbať treba na to, aby voda tiekla pomaly, kdežto v kanáloch pre polievanie potrebný je rýchly tok vody. Preto niet nádeje, že by sa mohly spojiť tieto dva systémy kanálov, avšak kde to bude možno, tam spoja plavbu s polievaním a tak sa i to stane. V tej námietke, že štát málo chce obetovať na napomôženie kanálov pre polievanie, vidí len málomocný boj proti návrhu. Rozhodne odmieta upodozrievanie, žeby návrh mal slúžiť záujmom veľkostatkárov. Prosi snem, aby návrh prijal.

Po ministrovej reči bol návrh vo všeobecnosti prijatý. Pri podrobnom pojednávaní návrhu *Karol Hieronymi* znovu dokazoval, že taký kanál, ktorý má slúžiť i plavbe i polievaniu, obyčajne neslúži ani jednomu cieľu. Práve preto vláda celkom múdre spravila, keď kanále pre polievanie nechce spojiť s kanálmi pre plavbu

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 26. novembra. Dnes bolo dokončené pojednávanie návrhu o kanáloch pre polievanie. Pri podrobnom pojednávaní bolo zadané viac nepatrnejších opráv, ktorých jedna čiastka bola prijatá. Na budúcom zasadnutí, ktoré sa bude v stredu 28-ho novembra vydržiavať, začne snem krajiaský rozpočet pojednávať.

~ ~ ~ Ale nám je . . . ~ ~ ~

«Krem Uhorska niet života»

Dávno je to svetu známe:
Nuž žiaden div, že tak mnoho
Tých nežistných mužov máme.

V obciach našich, kde sa úrad
S omrzlosťou, škodou pári,
Ako čo by porobil im:
Všetci vďačne sú rychtári.

Úradníctvo zle platíme,
Nestačí nám kassa na to:
A za urad len tak tisnú
Vopred jest, piť, sľuby, zlato.

Člen výboru župy zdarma

Povolanie ťažké nosí

A aby sa na to dostal:

Platí, hrozí, plače, prosí.

Ablegátstvo krátko trvá,

Predsa toľkí oň sa perú:

A to všetko z lásky k vlasti —

Ozaj kde ju toľkú berú?

Ale nám je, ani v nebi,

Najšťastnejší sme doista:

Čo len chceme, môžeme kúpiť,

Predať — i plášť Pána Krista.

Zakladajme úverkové spolky!

— Radí: *Kysučan*. —

(Pokračovanie.)

No teraz už pýtam sa dôverne, čo má činiť gazda? So založenými rukami čakať, aby mu to dajaký duch z tamtoho sveta doniesol? Alebo sa obzreť, aby došiel ku peniazom, čestnej požičke!?

Zaiste múdry gazda učiní toto posledné.

Ale tento úver nie preto učiní, aby ho bez chosňa strovil, premárnil, rozhádzal, jako to poteraz, žiaľbohu, veľmi mnohý gazda robil. Lebo vtedy naozaj po krk sa zamočí. Ale preto, aby dôchodok rozmnožil, z ktorého potom aj dlžobu vyplatí.

Lebo každá požička je škodná, ktorú dlžník neobrúti na plodenie, ale jedine na strovenie.

Hľa, gazdovci moji, tu je tajnosť toho, aby úver nepustošil, ale požehnanie prinášal.

Vezmime vec len tak ako je.

Gazda Darmober vyzdvihne 1000 korunovú požičku. Zaopatrí si lepšie sejivo, zápražný statok a iné. Pán Boh požehná dosť dobrý rok, očividne bol väčší dôchodok, jako iný rok. Aj sa ponáhľa, aby požičku, keď aj nie úplne, ale z väčšej časti zo zvyšku dôchodku odplatil. Tak učiní aj v druhom roku, až odrazu istinu vyplatí. Už v nasledujúci rok z toho zvyšku nové kúpy učiní. Ale jestli gazda Darmober, keď vyzdvihol tých 1000 korún, mal by ten úmysel, aby sa z nich v meste dobre zabavil, žene ale pekný kabátik kúpil: táto požička sa sem-tam rozháde, z nej byvšia istina spotrebuje bez toho, aby priniesla dajaké ovocie. Dlžoba sa nevráti, ba s úrokami rastie. Z kadiaľ ju vyplatí? V posledné hodiny z rumov svojho vlastného majetku.

Tak to išlo poteraz v našej sladkej vlasti, preto sme hynuli, pustli!

No ale to nesmie naďalej tak byť!

Naši gazdovia musia nahliadnuť, že oni potrebujú inakší úver, takový ináč zúžitkovať a ináč žiť.

Na toto, a veľa, veľa iné ich len úverkové spolky privedú!

Káčerovský pán učiteľ práve pracoval v miestnosti úverkového spolku, keď na dvere zaklopali.

— Slobodno! — zvolal pán učiteľ.

— Pán Boh daj dobrý deň!

— Vitajte. Čo dobrého ste priniesli Blažejko?

— Nuž veru ja som nič nepriniesol, ale prosím som prišiel!

Nad týmto sa pán učiteľ však predsa zadivil, lebo pri zakladaní úverkového spolku práve Blažej Kubár bol medzi tými, ktorí nechceli nahliadnuť sfachetný a užitočný cieľ tohoto.

— Ej, ej! Teda jako to môže byť, veď si vy Blažejko dobre stojíte! — riekol pán učiteľ.

— Nuž veru, prosím ponížene pán učiteľ, nebudem tajiť, tak ma pozná celá dedina, jako dobre majúceho, ale teda nenie všetko zlato čo sa bliští. Pravda je síce, že mám hodný kúsok role, aj dom, ale mám pritom aj hodne dlžoby. Teraz ale prosím ponížene, práve v tej záležitosti prichodím, aby som si z «Našej banky» (tak nazývajú káčerovský úverkový spolok) malú požičku vyzdvihol. Teda prosím ponížene ani neviem, že jako započaf, lebo ráčia mi uveriť, v takejto záležitosti som ja veru ešte nikdy nikde nechodil. Pán Boh mi je svedok, ani teraz by som to nerobil, keď by ma kupec neomýnal. Teda prosím ponížene, preto som prišiel, aby mi páni pomohli.

— Veľmi vďačne Blažejko, len povedzte, čo máte na srdci, my vám pomôžeme.

— Teda laskave prosím pána učiteľa, mám asi 30 jutár roli, myslel som, dobre by bolo aj nejakú mlátiacu mašinu zaopatriť. Jako som taktó vec vyfundoval, teda počujem, že švagor Vozný a kmotor Krajčí tiež kúpili jednu mašinu od Mórica Čierneho; hneď som šiel ku ním a vyzvedal som sa o veci. Mój kmotor a švagor bol ubezpečovaný, že nepotrebujú ani peňazí dať, len podpíšu jednu zmenku a potom každé 4 mesiace pošlú 100 korún.

— Ale teda jako je to možno Blažejko, keď ste vy dlžobu splácali?

— Teda len tak pán učiteľ, prosím ponížene, že som lutoval 80 halerov; uveril som Čiernemu, ktorý neprestajne hovorieval:

— Dobre je Blažejko, len vy splácajte pekue dlžobu, netreba zmenku obnovovať, nevyhadzujte ani na to peniaze, dám vám jednu cedulku, potom bude vec v poriadku.

— Ja ale, starý blázon som uveril, čo mi vyprával. On ale pekne-krásne uprsknul s mojimi peniazmi. Teraz už môžem za ním pozeraf! Teda prosím tak pochodíme my chudobní ľudia!

— No Blažejko, preto len nezúfajte; pravda síce, že vás špatne dostal; ale teda vidíte prečo ste sa vy neobrútili ku nám, boli by sme vám vec vysvetlili a aj my by sme vám boli dali 800 korún. U nás by ste boli len 160 korún splácali, ani toto by vám nebolo tak žilu seklo, jako tých 300 korún, ktoré ste Čiernemu platili, ale ešte aj v úroku je rozdiel. Tam ste istotne platili 80 korún úrokov. Pravda, že len 8 percentov slobodno brať, ale teda s manipulačnými útratami doplnia to na 10 percentov, ale ešte aj od toho vyššie. Vidíte, u nás by ste boli len 7 percentov platili a ani babky viac, tak aj pri úroku by ste boli usporili najmenej 24 korún. My každého upozorníme, žeby pri každej splácke obnovil zmenku a

túto on a dvaja ručiteľia, potom úverkový spolok, alebo jako ste vy zvykli hovoriť riaditeľ «Našej banky» tiež podpíše. A keď potom oddáte novú zmenku, starú vám vydajú, takto potom nemôže vás nikdy nikto oklamať.

— Veru teraz už nahliadnuť Blažej, že jaký užitočný ústav je úverkový spolok.

— No teda, my vám dáme peniaze! Máte zmenku?

— Mám prosím! — rečie Blažej a vyberúc ju z vesty odovzdal ju pánu učiteľovi.

— A koľko peňazí by ste potrebovali?

— Teda prosím ponížene potreboval by som 800 korún. Nech mi to rácia prekonať, veď pekne splatím a potom po žatve kúpim aj dakoľko účastín, lebo vidím, že tu sfažnosť človeka vypočujú a dobrým srdcom pomôžu nielen slovom ale aj peniazmi. Nech vás Pán Boh požehná páni moji, ale ešte aj toho, ktorý vyfundoval tento spolok. Pána učiteľa ale ponížene prosím, nech mi odpustia, že som zo začiatku takým zlým okom pozeral na jeho účinkovanie, ale teraz už aj ja nahliadam, že jaký som požehnaný človek, bárs by sa len čím viacerí poučili z môjho príkladu!

Blažej odobral peniaze a pokojne odišiel.

Káčerovský pán učiteľ mi je veľmi dobrý a starý priateľ už jako pisateľovi týchto riadkov.

Často som teda navštevoval tohoto počestného človeka; preto teda môžem tak zovrubne opísať vec Káčerovičanov.

Ale už som dávno nebol v Káčeroviciach. Okolnosti mi nedovoľovali. Síce odtedy úverkový spolok pekne účinkuje, prekvitá.

Keď som zas mohol navštíviť môjho priateľa, nedal mi pokoja, aby som išiel na riaditeľské zasadnutie, ktoré spolok práve teraz vydržiava.

Vyhovel som jeho prosbe, utiahnul som sa do kúta na jednu stoličku a načúval som. Z toho, čo som počul, napíšem jedno-druhé ku poučeniu.

(Pokračovanie nasleduje.)

DOPISY.

Dolný Liptov, v novembri.

Velactená Redakcia!

V 47. čísle Pohana (zdarma volá sám seba Krešťanom) jakýsi podliak pod menom „Obranca“ skrytý píše, že ja v židovských novinách, v Opravdovom Krešťane na kňazov brizgam. Uznám, že táto obluda nezaslúži, aby statočný človek na jeho táraniny reflektoval, ale pretože si on z tohto pred kňazstvom kapitál chce ukovať: uponížim sa a nasledovnú odpoveď mu dávam. Lubárstvo je, žeby som ja na kňazstvo vôbec

brizgal. Však nech mi to dokáže len aj jedným mojím článkom, len jednou vetou, ktorou by som ja bol sbor kňazstva na cti urazil.

Kto by sa opovážil takých kňazov, ako sú na príklad stankovský, kutský, sliacský, ružomerský, gombášsky atď. trebárs sú aj ľudári, na cti uraziť. Oj nie môj milý Obranca! Brizgania, utrhačstvo, osočovanie je chlebom vašim, a vašich spoločníkov. Skvelý dôkaz je tomu ten rozdiel, ktorý každý vzdelaný človek na prvý pohľad zbadá medzi vašou handrou a medzi našim Opravdovým Krešťanom. Áno otvorili sme oči ľudu, vystríhajúc ho od gebuly, ktorú mu vo vašich časopisoch podávate. Slovom kňazstva neublížil v našom časopise nikto, a tak vášho zastupovania není zapotreby. Píšete ďalej, že moju minulosť dobre znáte. To ma teší. — Lebo len ako bezúhonne čestného človeka môžete ma poznať. Ponevác ale som ja už viac ráz dokázal, že v mojej statočnosti beztriestne povoliť neslobodno, jestli sa aj vy za riadneho človeka držíte: Vyzývam vás, aby ste sa pomenoval, a ja 100 korún verejne sa zavazujem na taký cieľ obrátiť, ktorý etená redakcia nášho časopisu za dobrý uzná. Dokladám, že vás pred súd nebudem volať. No teda, jestli ste chlap, urobte to!

Píšete, že sa mne ani terajší hlavný župan nepáči! A to čo? Teraz už vidím, že pod „Obranca“ menom len jednoduchý šuster alebo krajčír je skrytý. Terajší hlavný župan je tak liberál ako ja, okrem toho ma viacročné osobné priateľstvo viaže ku nemu. Však sa presvedčíte s jakou oddanosťou budem jeho liberálnu politiku podporovať v stoličných zasadnutiach. Jedno vám radím: Sutor ne ultra crepitam. Ponevác ale vy ani to neviete, v jakej reči je to písané, preložím vám to na slovensky: Čižmár nie ďalej od kopyta. Tešíte sám seba, že príde čas, kde krkať nebudem. Dozaista príde, keď ma Pán Boh zavolá. Len že som ja istotne mladší ako vy, a za ten čas vy a vaši súdruhovia ešte nie jednu horkú pilulku od mňa užijete. Čo o Kohútovi rychtárovi z Martinčeka škrabete, že sa veľmi hnusno vyslovil v Mikulášovi o kňazstve, je tiež len podlé lubárstvo. On sa jedine na toho kňaza ponosoval, ktorý ho denuncianstvom prenasleduje, len zato že je nie ľudár. No teraz hubujte, či je to kresťanské smýšľanie. Či takéhoto kňaza kážeň o láske naproti bližnému má smysel? Zaslúži takýto kňaz, aby v jednom rade bol spomínaný s opravdovými slúžobníkmi Kristovými? Je to účinkovanie statočného politika, dakoho prenasledovať len preto, že s ním jeden kameň neduje v politike. Ubezpečujem vás, že pokiaľ je Kohút tým čo bol, t. j. čestným človekom, a pokiaľ tak bude kikirikať, ako kikirikal: obranu u nás v pravde vždy nájde, a zaiste lepšú ako ste vy kňazom našim ponuknul, ktorí jú ale nepotrebuju. Jestli by sa ale ten pád stal, žeby obranu potrebovali, poľutovania hodní by boli, keď by na také ničobydlo, ako ste vy, boli odkázaní. Ondrej Mních nech sám za seba odpovedá, lebo tomu, čo o ňom blbocete, je ťažko rozumeť, to čirizom smrdí.

Ctenému pánu redaktorovi srdečný pozdrav!

S úctou

Štiavnický.

BESEDNICA.

Dva kufříčky.

— Dľa H. Plessaca. —

Drahá priateľka!

Jestli sa nemýlim, konečne našla som jedného „bieleho havrana!“ Práve v najposlednejšom okamihu, pred mojím odcestovaním z hlavného mesta predstavili mi pána Bizovského a po pár minút trvajúcim rozhovore s ním prišla som k tomu presvedčeniu, že tento človek je poriadnym a statočným od hlavy do päty. Má veľký majetok a môže žiť tak, ako sa jemu páči; primerane svojmu veku je ešte v dobrej sile; zuby má všetky, fúzy a vlasy čierne ač mu trochu začínajú rednúť. Keby bola mladou, tento človek mohol byť pre mňa ešte nebezpečným. To je pravda, že pán Bizovský už nenie mladý človek, ... avšak, milá Elena, ja som mala práve 13 rokov keď si sa ty narodila a teraz som triašesťdesiatročná! Myslím teda, že by ten bohatý statkár cele dobre k tebe pristal; ostatne jeho značný majetok je dobrou zárukou, že tvoje peniaze nepremrhá. Príď tedy ku mne v pondelok večer s rýchlovlakom, ktorý prichodí o 8. hod. a zostaň u mňa aspoň 14 dní. Aj on príde ku mne a potom sa u mňa soznámite a ostatné bude vecou srdca.

Objíma Ťa verná priateľka

Johanna Cerlaková.

*

Ctený Pane!

Vy ste mi pred pár dňami riekli, že by ste si radi pojali za manželku jednu zralú, zámožnú ženskú. Prišlo mi na um, že jedna moja priateľka, 45ročná vdova, bude sa vám zaiste ľúbiť. Táto moja priateľka je pekná, štíhla, v dobrej sile a v každom ohľade vedela by oblažovať život takého muža, ako ste vy. Odporúčala by vám, aby ste v pondelok večer prišiel ku mne; moja priateľka bude vtedy už tiež tu a asi za dva dni ostane u mňa. Prechovávam nádej, že odídete odo mňa obidvaja už ako sľúbenci.

Vaša priateľka

ovdovelá *Johanna Cerlaková.*

* * *

Ovdovelá Cerlaková poslala tieto dva listy na poštu a potom sa spokojne usmievala. Bol to skutočne dobrý nápad! Títo dvaja ľudia jako by boli stvorení jeden pre druhého! Pani Cerlaková zase učiní dvých ľudí šťastných. Odkedy pani Cerlaková zriekla sa nádeje dostať sa po druhý krát pod čepiec, od tých čias nachodila veľkú radosť v sklepaní manželských párov. Mala k tomu času dost. Životné starosti ju netrápily, lebo jej nebohý

manžel zanechal jej dobre zariadený veľký dom a v hotovosti taký obnos, že z jeho úrokov cele bezstarostne mohla vyžiť.

Priateľka pani Cerlakovej, slečna Elena Tuško ako prečítala list, naskutku spakovala a so srdcom plným najkrajších nádejí ponáhľala sa na železničnú stanicu. Myslela, že bude môcť cestovať samotná a po celej ceste bude môcť sniť o tých dňoch, keď sa bude menovať už pani veľkomožnou Bizovskou.

V železničnom vozni bola samotná. Roztvorila svoj žltý cestovný kufřík a vytiahla z neho pekné malé zrkadlo a škatuľu s púdrom. Škatuľu roztvorila a s ružovým púdom si trochu pobarvila tvár, potom si stiahla závoj na tvár, kufřík zatvorila a sadnúc si vo vozni do jedného kúta začala sniť o svojom nastávajúcom manželskom stave.

Tu v poslednom okamihu pred odchodom vlaku zrazu otvorily sa dvere oddelenia a vstúpil k nej jeden pán, ktorý mal trochu riedke, ale ešte čierne vlasy; jeho fúzy boli podobne čierne. Zdvorile pozdravil dámu usadiac sa proti nej a potom so svojho žltého cestovného kufříka vytiahol jedno číslo novin, začal čítať, ale ustavične ukradomky pozeral na dámu. Oproti nemu sediaci dáma začala samu pozdávať; k jej vlnitým ruským vlasom a ružovým pernám veľmi dobre slušala čerstvá ružová farba tváre. Bola síce trochu pri okrúhla, pri tľstá, to je pravda, ale i to jej dobre slušalo; na prstoch pravej ruky, s ktorej stiahla rukavičku, skvely sa drahocenné diamantové a brillantové prstene.

Elena, cele prirodzene, tiež si dobre obzerala svojho spolucestovateľa, ktorý sa jej zdal byť popredným zámožným človekom a začal sa jej ľúbiť.

Medzitým rýchlovlak ubáňal pínou parou a došiel na stanicu, na ktorej presadali cestovatelia uberajúci sa k Pernovu.

— K Pernovu presadať! — ozval sa hlas konduktorov.

Elena vstala a jej spolucestovateľ zdvorile otvoril jej dvere; ale vysadol aj on a onedlho zase si sadol do toho istého oddelenia a vozňa vlaku odchádzajúceho bočnou dráhou, do ktorého si bola sadla Elena.

Sotva sa vlak pohnul, neznámy pán s veľkou zdvorilosťou takto prehovoril:

— Odpustte, vašnosť, tak sa mi zdá, že my spolu cestujeme ... Jestli ma nepovažujete za dotieravca, nuž sa vám predstavím. Som statkár Bizovský a cestujem ku ovdovelej pani Cerlakovej, ktorá mi písala, že dnes príde ku nej i jedna jej priateľka ... a ponač bra náhody je niekedy skutočne podivná ... mimoriadne by ma tešilo, keď by ste vy boli priateľkou pani Cerlakovej.

— Áno, pane Bizovský, som skutočne priateľkou pani Cerlakovej — riekla Elena báječne sa usmievajúc — a veľmi ma teší, že vo vašej spoločnosti môžem cestovať.

Tak mile ztrávili čas, že sotva spozorovali, že sú už u cieľa. Pán Bizovský pomohol Elene vysadnúť a keď jej zase pomáhal sadnúť do koča, ktorý pani Cerlaková

posiada proti nim, vtedy si už veľavýznamné pohľady zamieňali.

— Bude to znamenitá partia! — myslil si Bizovský keď sa viezli.

— Bude to znamenitý muž! — mienila v sebe Elena.

Pani Cerlaková uvítala ich s čajom. Potom sa ešte za čas shovárali a konečne odobrali sa do svojich izieb na nočný odpočinok.

Elena, budúca pani Bizovská dlho rozmýšľala v svojej izbe o udalostiach dňa prv než by sa bola začala vysliekať a bolo už hodne pozde v noci, keď sa začala chystať k odpočinku. Položila na stôl kufrik a tu s prekvapením spozoruje, že kufrik není jej. Slúžky zaiste zamenily kufriky. Čo má teraz robiť? Má volať na slúžku, aby zanesla kufrik pánu Bizovskému a jej kufrik aby odtiaľ doniesla? Takto pozde v noci má zbúriť celý dom?

A mimovoľne začala babrať závor kufrika, ktorý sa náhle roztvoril. Nebol zamknutý. Ozať ktorá ženská by bola vedela odporovať tomu pokúšeniu, aby prezrela kufrik jedného mužského? Elena tiež nevedela sa zprotiviť tomu pokúšeniu.

Navrchu boli listiny... Všetko na meno Bizovského adresované súdobné listiny, citácie, sekvestrácie majetku, nábytku, hospodárskeho náradia a licitačné oznamy... Po strane stály malé flasky s nápisami: „Niet viac šedivých vlasov“... „Mesačne dva razy natierať boľavé miesto“ atď atď. Potom našla malú škatuľku, ktorá bola síce prázdna, ale na nej stálo: „Rudolf Tuho, zubný lekár.“ Potom našla ešte niekoľko listov. Jeden sa začínal takto: „Pane, tento raz ešte verím tomu vášmu sľubu, že túto maličkosť naskutku vyplatíte, ako si pojmete za ženu tú bohatú vdovu, o ktorej ste mi posledne hovorili. Ale napomínam vás, jestli to manželstvo behom štrnásť dní...“ — Jeden voňavý lístok ale znel takto: „Drahý môj! Dozvedela som sa, že odcestuješ, aby si si pojal za ženu jednu bohatú vdovu. Napomínam ťa, že ja všemožným spôsobom budem na tom, aby tvoj sňatok prekazit mohla. Všetko rozpoviem tej vdove. Či sa nehanbíš? Toľké roky sľubuješ mi...“

Elena zostala ako keby ju bol obľial studenou vodou.

V tú noc veru Elena sotva prizmúrila oka. Oplakávala svoje zmarené nádeje. Potom sa však tešila, že vopred zvedela tajnosti pána Bizovského. Ona sama cítila sa v istote, lebo kľúč od svojho kufrika mala v pugiláre. Pre lepšiu bezpečnosť ešte raz pozrela do pugilára. Áno, kľúč je tam!

Bizovský sa mimoriadne blaženým cítil, keď vstúpil do jemu vykázaney chyže. Spokojný bol so všetkým, všetko dosavád vypadlo tak, ako si to bol sám prial.

Konečne tiež pomyslel na odpočinok. Keď sa však chcel vysliecť, k svojmu veľkému prekvapeniu spozoroval, že kľúčom nijak nemôže otvoriť kufrik. Ponevadž ale trpezlivosť nebola jeho ctnosťou, jednoducho prelomil slabý pliešok závoru. A teraz čakalo ho ešte väčšie pre-

kvapenie keď sa taška roztvorila. Na vnútornej strane kufrika stál nápis: Elena Tuško. Len teraz bolo mu zrejmé, že je to vlastne nie jeho kufrik a že slúžky kufriky zamenily. Bol by kufrik snáď hneď odložil, keby sa v ňom nebol objavily všetko také veci, ktorými sa môže ženská učiť peknu. Ležal tam totiž jeden „pafentovaný opasok na ochranu štihlosti,“ ďalej niekoľko malých vankúšikov ku „doplneniu nedostatkov jednotlivých častok tela,“ potom jedna škatuľka, v ktorej sa ukrývaly štyri pohubené falošné zuby a zas jedna škatuľka s barvami na tvár a konečne na samom spodku cez diery papiera vykukoval hrubý vrkoč rusých vlasov. Krem tohto bolo tam ešte všeličo o čom sa zvyklo rieciť atď. atď. Listu v kufriku nebolo, ale majetkové pomery pekne dokazovalo nevyplatené konto jedného zlatníka, na ktorom stála súhraná summa 2360 zlatých za rozličné šperky.

Bizovský dlho nemohol usnúť, prečo, zbytočne hovoril.

Zavčas rana Elena zacengala na slúžku, ktorá hneď späť zamenila kufriky. Elena skoro zamdlela, keď videla, že závor jej tašky je prelomený a obsah prekutáný. Hneď odkázala po slúžke svojej priateľke, že dostala veľké hlavy boľenie a preto celý deň nevyjde z chyže.

A pán Bizovský rano pri raňajkách s veľkým politovaním oznamoval pani Cerlakovej, že musí hneď odcestovať, lebo cele bol zabudnul na vybavenie jednej vážnej záležitosti v hlavnom meste a dnes rano práve dostal telegramm, aby hneď prišiel...

Cerlaková pravda nikdy nemohla zvedieť, ktorá zo slúžok prevzala telegramm pre pána Bizovského a ani s tým neprišla nikdy na čisto, že prečo tak zronil bôľ hlavy priateľku Elenu, že na tretí deň odcestovala, kdežto chcela sa u nej pobaviť za dva týždne —a

Rozhovor kmotra Vysokého s Nízkym.

Podáva: Stredný.

(Dokončenie.)

Z príležitosti vytlačovania vyvareného šúšu pozostalé trosky vo vrecku, keď stopíme so žltou smolou, s málo popolom a lojom, dostaneme takú látku, s ktorou zatierame presiakujúce sudy a iné drevené nádoby.

Vysoký: Kmotre, povedzte mi ešte o kradnutí.

Nízky: Vďačne; teda čujte. V mesiaci septembri už prestáva sbieranie medu (výnimku tvorí to miesto, kde pestujú dobán) ale preto včely ešte v dobrý čas lietajú pekne a vyhľadajú každé miesto, kde by mohli nájsť bár jak málo medu, a aj preto, aby sa zásoby čím neskôršie dotkli. Z tejto poslednej príčiny napadnú aj slabšie úle, aby tým pokradly med. Keď sa už oborily na dakťorý úl, po uplynutí pár hodín hromadne idú na včely, naberúc so sebou hodne mädu nesú ho do svojho kláta. Toto je kradnutie, ktoré sa deje najviac tam, kde nemá rodina matky. V tomto páde pridružia sa aj včely obkradnutého úla ku zlodejom, a veru nosia med do potravnej zásobárne zlodejov. Tito potom (zlodeji) na znak odsluhy prijmu ich do rodiny, kde si založia s radostou

novú domovinu. Odtiaľ je, že pred pár dňami ešte 8 do 10 kilov ťažké úly spadnú na 2—3 kilové, v ktorých sotva 10—20 včiel oplakáva svoju smutnú budúcnosť, isté zahynutie. Jestli neopozorujeme kradnutie, a obkradený úl neodstránime, popustíme miesto vo veľké všeobecnému kradnutiu.

Na obkradutý úl — keď ho zloději zanechali — dojde posledný nepriateľ, ktorý potom úplne zničí všetko. Toto je voskový moľ, ktorý za týždeň toľko škody narobí v pozostalom šúši v úle, že ho nebudeme môcť upotrebiť ani na dorábanie vosku. Preto prezrime často naše veľké úly a keď spozorujeme, že zloději probovali snáď krádež na daktorom stredne dobrom úle, odložme ho na iné miesto, a na jeho miesto postavme prázdny úl, pred jehožto letáč položíme handru v petroleume namočenú. Od zápachu tejto a bez zďarného pokusenia sa odíde zlodějom chuť toto miesto viackrát vyhľadať.

Zlodějov môžeme chytiť, keď na miesto okradaného úla postavíme prázdny, ktorého letáč zatrememe natoľko s hlinou, že sa vmestí do neho len jedna trstená rúrka. Táto nech je tak dlhá, aby stačila do prostred úla, pri letáči ale s ním sa zrovnala. Zloději touto rúrkou ľahko vniknú do úla, nenaleznú tam nič, išli by von, ale na cestu, — na vnútorný koniec rúrky — netrafia a zostanú v úle. — Jestli sa chce veľár v takýto čas pomstiť na zlodějoch, takových podkúri; čo ale není radno, lebo môže byť, že sú zloději práve z nášho veľárna, a tak tieto spustošíme. Aby sme teraz, v jaseňi, zachránili naše veľy od iného škodného hmyzu (od smrtohlava), radno je letáče úlov nakoľko len možno zúžiť (aby mohla jedna veľa prechodiť) čo sa môže snadno docieľiť s pozapichaním špendlíkov do letáča blízko jeden k druhému.

Naše sliepky.

V istej obci popísali všetky kury a kohútov, načo povstala náramná „ženská patália.“

— Naše kury, — bedákaly ženičky, — sú v nebezpečenstve.

— Budeme od nich porcie platiť, — riekla Strižáčka, jako dajaký prorok.

— Čo chcú s našimi kurami? — pýtala sa cele nazlobená Kozlová.

Chudák notárius už už sa obával, že ho ženičky rozvláčia. Preto začal prívetive hovoriť a takto udusil — rebelliu.

— Počujte ma, ja vám poviem dôvernú pravdu, čo sa chce stať? To chceme zvedieť, že koľko máme hydiny. A prečo? Aby sme si ju mohli zameniť.

— Naše sliepky! — vykričlo naraz aj desať ženských.

— Aj vaše, aj moje. Lebo znajte, moje dušičky, že sú od vašich obyčajných sliepok aj užitočnejšie fajty.

— Sliepka ako sliepka! — riekla Lanková.

— Ale veru není tomu tak! Sú také fajty hydu, ktoré k neuvereniu rýchle a veľmi rastú, teda na mäso sú veľmi zvláštne. Za tieto potom možno dostať pekný groš, lebo sú vážne. Potom sú také fajty, ktoré mimoriadne veľa

nesú. Čo mám ešte povedať o kurčatách šľachtenej fajty? Tieto za mesiac toľké narastú, jako naše za štvrt roka.

— Rada by som ich vidieť, — ozvala sa Vidrová.

— Teda ich aj uvidíte. Lebo v hlavnom meste Budapešti, kde sú tí najväčší páni, v ministerstve orby práve teraz na tom lámu si hlavy, že jako by ste mohli tieže vidieť. Z tej príčiny zakúpia krdel hydiny dobrej fajty a pošlú z nej aj do našej obce. Aj my si budeme môcť potom zameniť šľachtené fajty namiesto našich starých fajtov. Na príklad Kordišková chytiť pod pazuchu jedného kohúta a zanesie ho na obecný dom. Tu jej ho potom pán rychtár zamení. Dá jej namiesto neho jedného utešeného kohúta z fajty bráma.

— No veru mnoho stojí celá tá vec. Teda len kohútov zamenia a sliepky nie? — tázala sa Jurdáčková.

— Dobre to tak bude. Lebo dostaneme jedno celkom nové pokolenie, tak to nazývajú „polokrvné.“ Naše sliepky zostanú s tubou prirodzenosťou starých uhorských sliepok, ale nebudú také háklivé, jako čisto šľachtény druh, predsa toho dobré vlastnosti prevezmú. Totiz: budú väčšie a lepšie niesť vajcia.

Ženičky pozrely jedna na druhú a uspokojily sa.

— Teda veru dobre by to bolo! Naposledy je pravda, že ani kurča, ale ani vajce není všade jednaké, — ozvala sa Štuchárková.

— Len ešte jeano vám pilne nakladám. Nie aby sa potom nevdojak dostal ten pekný bráma kohút do hrca. Prv nech chodí po dvore jedno nové pokolenie. Potom nech kikirika v hrcei.

Ženičky sa chutne zasmialy a veľmi netrpezlivo čakajú bráma kohúta!

Ktosi.

Ku starým mládencom.

Celý ten biedny svet
Ide sa nám zmeniť,
Lebo sa nám nechce
Stará mládež ženiť.

A hoc sa ožení
Jeden lebo druhý,
Znesie ho zo sveta
Trúnok príliš tuhý.

Chytiť sa do neho
Len tak podľa zvyku
Že aby vraj „vyhnuť“
Ženiamu jazyku!

„Kým je ona dievkou
Anjelom sa zdá byť,
Bo vie že s tým môže
Mládencom privábiť;

Ale keď sa vydá,
Hneď čert do nej vŕjde...
Milý mocný Bože
Dokiaľ to tak pôjde?

Pred tým keď sa dievka
Pod čepiec dostala,
Mužovi vôľu najst
Veľkú starosť mala

S očí mu čítala
Po čom jej muž túži...
Dneš pre neposlušnosť
Vyškľibe mu fúzy!!“

A takieto veci
Sa po svete dejú,
Starí mládeneci sa
Na tom všetkom smejú.

Nesmejteže sa vy!
Múdrejšie spravíte:
Keď sa tejto zimy
Všetciia poženíte.

Trúnku pokoj dajte,
Pekne sa chovajte,
Ale svoje ženy
Na poriadku majte!

Maviška.

CHÝRNÍK.

Jeho veličenstvo kráľ po krste svojej vnučky vo Wallsee opäť navrátil sa do Gedelova, odkiaľ týždenne dvakrát, v pondelok a štvrtok prichodí do Budapešti dávať všeobecné výsluchy. Jeho veličenstvo po čiatkom budúceho mesiaca vráti sa do Viedne.

Krst najmladšej vnučky kráľovej, dcéry arcikniežata Franca Salvatora a jeho manželky arcikniežny Marie Valerie, odbavil sa v kaplnke kaštieľa vo Wallsee dňa 22. nov. v prítomnosti jeho veličenstva kráľa. Malá arcikniežna pri sv. krste obdržala mená: Gertruda Maria Gizela Alžbeta Ignácia. Krstnou matkou bola jej tetka, najstaršia dcéra nášho kráľa arcikniežna Gizela, vydatá za bavorským princem Leopoldom.

Arciknieža Leopold Salvator, ktorého, jako známo, preložili zo Záhrebu do Viedne údajne z politických príčin, tieto dni aj so svojou manželkou a deťmi odcestoval zo Záhrebu. Horvati chceli arciknieža poctiť faklovým pochodom, ale arciknieža dal im na vedomie, aby sa neustávali.

Gróf Elemér Lónyay so svojou manželkou Štefániou po jednotýždňovom pobyte v Budapešti odcestoval z hlavného mesta do Karlsburgu, kde pobudne za viac mesiacov.

Jubiläum hlavného župana peštianskej stolice. Dňa 24. novembra bolo tomu 10 rokov, čo Franca Beniczkého inštallovali za hlavného župana peštianskej stolice. Z tejto príležitosti obecenstvo stolice peštianskej odbyvalo slávnostné shromaždenie v stoličnom dome v Budapešti, na ktorom hlavný stol. notár August Fazekas v peknej reči pozdravil jubilujúceho fšišpána. Potom na návrh stoličného výborníka grófa Jozefa Telekiho uzavreť založiť základinu na meno hlavného župana Franca Beniczkého, úroky ktorej upotrebia sa na podporovanie chudobných kandidátov notárstva, študujúcich na administratívnom naukobehu. Jubilant sa za pozdravenie vrelo poďakoval a ku základine sám dal 2000 korún. Po shromaždení bola hostina.

Chorý cár. Z Livádie oznamujú, že v cárovej cho robe nastal prajný obrat. Cár Mikuláš posledné noci spal dobre, horúčnosť sa zmiernila a priebeh nemoce je normálny, tak že k obavám nedáva príčiny.

V záujme chudobných úradníkov a zamestnancov. Minister orby Darányi oznámil grófovi Csekonicsovi predsedovi Červeného kríža, že s privolením jeho veličenstva kráľa 40.000 korún složí do pokladnice spolku čo základinu, z jejž úrokov majú sa zakrývať trovy spojené s liečením chudobnejších úradníkov a zamestnancov slúžiacich v obore ministerstva orby. Gr. Csekonic listovne poďakoval sa ministrovi Darányimu za túto dobročinnosť.

Smrť. Dra Pavla Ruffyho, krajinského vyslanca a vládneho komissára administratívnych naukobehov stihla nenahraditeľná ztrata. Jeho manželka rod. Ilona Reidnerová po krátkej nemoci zomrela v Budapešti dňa 26. t. m. v 33. roku života svojho, opustiac hlboko zroteného manžela a šesť sirôt. Zosnulá pani stala sa obeťou svojej materskej lásky. Dve jej dietky ležaly choré na šarlach a milujúca matka tak sebaobetave ich opatrovala, že dietky vyviazly z nebezpečenstva, ale matka dostala tú istú nemoc, ktorej i podľahla. Smrť všeobecne ctenej panej vzbudila v hlavnom meste úprimnú hlbokú sústrasť. Pohrab zosnulej odbyval sa popoludní 28. t. m. za veľkej účasti popredného obecenstva. Boh poteš ťažko navštvivenú rodinu!

Biskupský sekretár. Biskup preddunajského dištriktu Fridrich Baltik povolal k sebe za biskupského sekretára Ludvika Vitéza, padárskeho farára namiesto Gregora Tirtscha, ktorý toto miesto zamenil farou.

Bývalý minister vo väzení. Juraja Genčiča, bývalého ministra v Srbsku, ktorý sa tieto dni vrátil z cudzozemska, belehradská policia chytila a zatkla. Hovorí sa, že stalo sa to pre urážku veličenstva, ktorú Genčič spáchal v cudzozemsku proti srbskému kráľovi sdelením jedného osvedčenia v časopisoch. Krem toho Genčič vraj aj direktne urazil kráľa Alexandra vo dvoch listoch, ktoré bol mu z cudzozemska poslal. Bývalého ministra postavili pod vyšetrovanie aj pre zpreneverenie štátnych peňazí.

Pozor na deti. V Jánošfalve (biharská stol.) Alžbeta Benedeková varila lúh na dvore a medzi tým zabehla ku susede poklebetiť si. Keď sa vrátila domov s predesením videla, že sa jej dvojročný jediný synček Štefko v horúcom lúhu k nepoznaniu uvaril. Bez dozoru ponechané nešťastné dieťa tmolilo sa okolo kotla a padlo do horúceho lúhu. Proti nepozornej matke zaviedli trestné vyšetrovanie.

Tá láska. V Siráku (novohradská st.) v kaštieľi grófa Ludvika Degenfelda odohral sa tieto dni krvavý prípad. Tamojší remeselník Alexander Felmer zaľúbil sa do grófkinej chyžnej, a keď táto nechcela ani počuť o ňom, vzal revolver a na chodbe kaštieľa vystriehnuce chyžnú zastrelil ju a potom i na seba strelil. Chyžná hneď vypustila ducha, Felmer ale zaval si tiež smrteľnú ranu.

Škola s jedným žiakom. Že na niektorých miestach jak veľmi zanedbávajú prevedenie zákona o školopovinnosti, na to smutným dôkazom je tá zpráva, že v Gesteli (zemplínska stol.) teraz, troma mesiacmi po započatí školského roku, len jeden jediný žiačik chodí do tamojšej rim.-katolíckej školy.

Zase nová puška. Vo Švédsku vynášli nedávno novú pušku, ktorá je tak zhotovená, že sa náboje samy umiestnia v cieve a vojak inšie nemusí nič robiť len cieľ a kobútk spúšťať. Najbližšie celú švédsku armádu opatria takýmito novými puškami.

Posviacka zvonov. Evanjelici deocirkve v Hrádku (nitr. st.) patriacej ku matkocirkve novomestskej nad Váhom vzdor svojmu malému počtu s chvályhodnou obetavosťou zaopatřili si dva pekné zvony v cene 1500 korún a postavili aj peknú murovanú zvonicu. Slávnosť posviacky nových zvonov dňa 18. nov. odbavovali veleb. pp. Michal Erdelsky, farár novomestský a Štefan Bálent, farár beckovský za prítomnosti valného počtu evanjelikov a inovercov nielen z obce, ale aj z okolitých miest. Staručkí pani duchovní povedali pri posviacke pekné, dojímavé reči. Po odbavení posviacky za peknej hudby Kalničianov odspievali dve nábožné piesne: Pane zostaň s tvou milosti a Hrad prepevný jest Pán Boh náš. Pri tejto radostnej slávnosti poniektorí Hrádčania aj pohostili z ďalších strán došlých hostov.

Kaplna na pamiatku mexického cisára Maximiliana. V kruhu rakúsko-uhorskej kolonie v Mexiko zaviedli pohyb, aby v Queretari na tom mieste, kde mexikánski republikáni 19. júna 1867. zastrelili cisára Maximiliana, nešťastného brata nášho kráľa, postavená bola kaplna. Plán už natoľko dospel, že kaplna bude onedlho hotová.

Nové školy. Obyvatelia liptovskej obce Lúžna z vlastnej sily postavili si za 40 tisíc korún dve školské budovy, ktoré tieto dni v prítomnosti fššpána Szmercsányiho oddali svojmu povolaniu. Pekná vec chváli sama seba.

Kam pôjdu Búri? Niet už nádeje, žeby chrabrí Búri vedeli obrániť svoju vlasť proti presile anglickej a preto radšej hotoví sú opustiť svoju vlasť, než by sa mali stať poddanými Angličanov. Idú chýry, žeby sa Búri radi osadili v afrických koloniách nemeckej ríše. Krügerovi totiž vzdor tomu, že ho chceli Angličania chytiť, pošťastilo sa ratovať transválsku štátnu pokladnicu, v ktorej je 30 millionov funtov šterlingov v zlate (vyše 760 millionov korún), mnoho cenných papierov, diamantov a iných drahoceností. Krüger teraz za tieto peniaze chce zakúpiť vlasti zbaveným Búrom pozemky v nemeckej Afrike.

Redaktor defraudantom. Alojs Fleischer, redaktor časopisu „Hrvatska Domovina,“ ktorý je orgánom známeho biskupa Strossmayera, defraudoval peniaze sossbierané pre spolok Cyrila a Methoda a ušiel. Kráľ. súdna stolica vydala proti defraudantovi zatýkací list, z ktorého teraz i to vysvitlo, že Fleischer krem zpreneverenia dopustil sa aj iných špatných skutkov: falšoval mnoho zmeniek a síce skoro všetky na mená vývodiacich mužov opozičných strán.

Nešťastie na železničiach v Anglicku. Dľa zprávy anglickej štatistiky bolo r. 1899 na anglických dráhach 531 zamestnaných osôb usmrtené a 4633 poranené. V tomto počte neni zahrnuté 53 smrteľných úrazov a 10,940 menších nehôd. Dvaja inšpektori boli stále zamestnaní vyšetrovaním úrazov a ich príčin. Pri železničiach anglických teda toľko ľudí padlo v obeť, jako v najväčšej vojne.

Stenové maľby v novej parlamentárnej budove. V novom parlamentárnom paláci teraz usilovne pracujú na ozdobe jednodivých dvoran. V chodbe zasedacej dvorany snemovne veľmožov maľujú teraz tri veľké obrazy asíce: zámok trenciansky, potom nad Dunajom vypínajúce sa rúmy Vyšehradu a brad Vajda-Hunyad. V susedstve týchto obrazov pracujú na dvoch maľbách, z ktorých jedna bude predstavovať „Rybárstvo“ a druhá „Kupectvo.“ V dvorane pre delegácie bude najväčšia maľba: jeden 16,5 metrov dlhý a 8,5 vysoký obraz predstavujúci korunáciu nášho kráľa 8. júna 1867. Do snemovne veľmožov prídu dva obrazy, ktoré budú predstavovať „Prešpörskú dietu“ a „Vydanie zlatej bully.“

Príslušnosť vrchnosti. Ministerská rada nedávno riešila jednu zaujímavú právnu otázku. Pozdĺž dráhy uhorských štátnych železníc traja majitelia zeme odorali kus pôdy z pozemku železnice. Vyskytla sa otázka, kto má riešiť v žalobe podanej železniciami, či kráľ. súd a či administratívna vrchnosť? Ponevadž jednalo sa tu o srážku kompetencie, otázku riešila ministerská rada a síce tak, že vypovedala, že podaná žaloba patrí pred administratívnu vrchnosť.

Zatknutý advokát. Karola Benkő, advokáta v Kiss-Celli, keď dostavil sa k tamojšiemu okres. súdu na jedno pojednanie, na telegrafické požiadanie szombatkelyského kráľ. fiškála zatkli a dopravili do väzenia kráľ. súdu v Szombathelyi. Proti Benkővi totiž viacerí podali trestné oznámenie pre veľké klamstvá a falšovanie listín.

Veľká krádež. V Budapešti v Koronaherecg-ulici č. 7. dvaja dosavď neznámi zlodeji vlámali sa do obchodu klenótnika Ludvika Heuffela a odniesli veľkú zásobu šperkov v hodnote vyše tridsať tisíc korún. Policia zaviedla rozsiahle vyšetrovanie.

Pekní strážcovia bezpečnosti. V bulharskom hlavnom meste tieto dni odhalili jednu asi z 200 členov pozostávajúcu lúpežnícku bandu, ktorá po celom Bulharaku ohrožovala verejnú bezpečnosť. Medzi členami lúpežníckej bandy je aj viac vyšších policajných úradníkov a sedem žandárskych dôstojníkov.

Nehoda na železnici. Tieto dni v Žiline pri budatínskom priechode košicko-oderbergskej dráhy srazily sa dva nákladné vlaky, pričom sa deväť vozňov dodrúzgalo. Ľudský život nepadol za obeť. Prísne vyšetrovanie je zavedené.

Varuj sa! Snádaškého vrchu (Liptov) spúšťali drevo rubači ale zapomenuli obvyklým: Varuj sa! napomenúť nižšie pracujúcich robotníkov. Tak sa stalo, že dolu pirtou spustené drevo srazilo rubača Jána Krajčího a pravú nohu mu natoľko dodrúzgalo, že lekár Hoffmann nútený bol ranenú nohu amputovať.

Pod kolesami vlaku. Na železničnej čiare medzi Zvolenom a Hronskou Breznicou tieto dni jedno dievča hodilo sa pod kolesá tade jachajúceho rýchlovlaku. Úžasný výjav ndal sa tak rýchle, že keď vodič rušňa vlak zastavil, z nešťastného dievčata zostala len massa dotrhaneho tela.

Universitná mládež a Krüger. Budapeštianska univerzitná mládež uzavrela, že Krügera, predsedu transválskej republiky pozdraví adreßou. Adreßu už vyhotovili a teraz ju mládež podpisuje.

Sbierka pre Bresciho. V Amerike žijúci anarchisti nsporiadať chceli v jednom new-yorkscom divadle veľkú zábavu. Polícia však zvedela, že dôchodok zábavy venovaný je pre Bresciho, vraha kráľa Umberta a preto už udelené povolenie odvolala. Anarchisti na to telegraficne nabídli manželke čistý dôchodok zábavy, ale Bresciho žena odmietla nabídnutý obnos s tým, že najrozhodnejšie zatracuje prevratné zásady a snahy svojho muža a jeho politických súdruhov. Anarchistom sa teda ich úmysel nepodaril.

48 rokov žaláru. Z Nového Yorku sa oznamuje: Riaditeľ americkej spoločnosti Ihárov, Mérie Schönbolz, odsúdený bol na 48 rokov do žaláru. Počiatkom toho roku vyšlo desné riadenie tej roty na javo. Účelom podkladaných požiarov bolo poisťovacie klamstvo, ktorým lotrovskej zločinnosti padlo za obeť dľa dosavadných vyšetroaní 8000 budov. Odmena platila sa buď hotove vopred alebo pozdejšie podielom z náhrady poisťovacej. Keď Schönbolz vysláchol rozsudok, klesol v mdlobe k zemi a musel byť zo súdnej siene vyneseny.

Analfabeti v Austrii. Analfabetov, t. j. ľudí, ktorí neznajú čítať a písať, je v Rakúsku, Voralbergu a Tyrolsku 3 percenty, v Solnohradsku, Morave, Sliezsku a Čechách 4, v Štýrsku 10, v Korutánsku 13, v Triesti 18, v Gorici a Gradišku 21, v Krajne 23, v Istrii a Haliči 48, v Dalmácii 58 a v Bukovine 70 percentov.

Jako poznáme koľko má ryba rokov? Vek koňov poznáme po zuboch, vek rýb po šupinách. Tak aspoň tvrdí dr Stoffbauer, ktorý mykroskopom pozoroval, že jako u koňov na zuboch, tak aj u rýb rozoznať možno ročné kruhy na šupinách. Tieto kruhy sú bližšie lebo vzdialenejšie dľa potravy, ktorou sa ryba živí.

KU OBRÁZKU.

Dedina divochov na Novej Guiney.

V novšom čase za príkladom Angličanov všetky väčšie národy sledujú tak zvanú koloniálnu politiku, to jest hľadajú si nadobudnúť osady, kolonie za ďalekým morom, v neznámych krajoch, aby pre svoje priemyselne výrobky našli odbyť, tržisťe.

Tejto politike európskych štátov nutno pripísať, že mnohé predtým ešte neznáme kraje sú vzdelanosti otvorené a jakokoľvek patričné štáty majú z kolónií osob, tak i zdívili, poľutovania hodní obyvatelia tmavých krajov civilizáciou privádzaní bývajú k životu lepšiemu, na cestu poznania pravého Boha.

V Afrike, ktorá bola až do nedávna považovaná za najtmavšiu časť sveta, v dnešajších časoch nachodíme pekné kolonie, ba i štáty. Vyjmúc neúrodného kraja pod rovníkom, equatorom, kde pre ukrutnú horú

časť niet takrečeno žiadneho života, skoro všetky kraje sú už prístupné osvete a všade začína prekvitať živý obchod. Podobne sa má vec i v piatej čiasťke sveta, v Austrálii. Túto zpomedi čiasťok sveta najmenšiu pevninu majú v rukách Angličania, Nemci, Hollandčania a Francúzi a dnes na tejto čiasťke zemi nastal taký vývin v priemysle, obzvlášť ale v poľnom hospodárstve, že Austrália stále tiskne sa do radu napredujúcich čiasťok zeme.

Ovšem koloniálna politika štátov obrátila sa aj na menšie ostrovy. Tu sú ostrovy Kuba, Portoriko, Karolíny, Filipíny, Borneo, Formosa, Sumatra, Java a podobne i jeden z najväčších ostrovov Nová Guinea, o nejj chceme niečo v krátkosti prehovoriť.

Nová Guinea je najväčší ostrov austrálsky, leží na sever od Nového Hollandu, od ktorého delí ju prieliv Toresský. Jej priestor obnáša asi 12.600 štvorcových míľ a má asi jednu million obyvateľov zväčša Papuov a Alfurov. Podnebie je tu vlhké ale teplé. Ostrov tento patrí skoro výlučne Angličanom, Nemcom a Hollandčanom, ktorí obzvlášť zpočiatku museli mnoho zápasit s Papuami, ktorý kmen je bielemu plemenu veľmi nepriateľsky naladený. Papuovia sú barvy tmavohnedej, niekdy do žltá idúcej. Postavy sú dosť peknej a silnej, pobytov čulých. Nos majú priploský, ústa veľké, tvar obličaje dosť nepravidelný, vlasy kučeravé a hrubé, ktoré si vo všelijaké formy upravujú. Papuovia chodia docela nahí, len niektorí z bambusových listov robia si okolo pásu zásterky. Ramená a prsá okrášľujú si tátovaním rovných alebo krivých čiar a majú v obyčaji natierať si hlavu smiešaninou tuku a červenej hlinky. Papuovia boli dlho zlopovestnými Iudožrúťmi, ale príchodom missionárov od svojich zlovykov stále upúšťali a čím ďalej tým viac venovali sa roľníctvu za príkladom tá pristahovavších sa Europeanov, od ktorých zdokonaľovali sa v svojom prastarom zamestnaní, v obrábaní pôdy.

Jedna z najväčších dedín obývaných Papuami je *Maupa*. Domy Papuov, jako to i na našom obrázku vidno, postavené sú v prostred palmového lesa skoro na spôsob našich ovčiarň s tým však rozdielom, že sú kryté bambusovými listy. Dedina má viac pekných, rovných a krížnych ulíc, v ktorých v dosť peknom poriadku stoja príbytky Papuov. Nutno poznamenať, že ulice sú dosť čisté, podobne i príbytky. Tieto chalúčky sú široké asi 10 stôp a dlhé asi 30 stôp a od bokov sú cele prístupné povetriu, čo zodpovedá tamojšiemu teplému podnebiu. Najdu sa však i tak veľké prístrešia, pod ktorými utiahne sa na noc aj 200 osôb.

Čo sa týka obchodu, z tohto kraja takrečeno výlučne len kokosové orechy vyvážajú do sveta, ale prívoz rozličných priemyselných výrobkov stále rastie, lebo ako už rečeno, Papuovia pomaly-pomaly stávajú sa krotkými a prístupnými kultúre. Dnes už sotva jest medzi nimi Iudožrúta. Radi privykli k obchodu a teraz kupčia so všetkými darmi svojho kraja. Takrečeno do krvi im prešlo to prislovie „z rúčky do rúčky“ a „niečo za niečo.“ Ba niektorý kupec Papua natoľko sa vžil do ob-

chodu, že keď ochorie a tamojšia vrbnosť daktorého štátu vyšle k nemu lekára, nuž žiada Papua od lekára peniaz za to, že užije medicínu.

Zdá sa však, že ich príroda nevie sa spriatelíť s tým pokrokom, ku ktorému ich duch a um by bol prístupný. Papuovia totiž ako sa oddávajú modernej kultúre, mrú vo väčšom počte než dosaväť. Možno, že sú v tomto na príčine aj časté premeny počasia, ktorých v dávnejšej dobe tam nebolo. Štatistikovia hovoria, že Papuovia behom dosť krátkeho času cele vynorú, tak ako mnohé iné kmeny v pralesoch afrických.

ODKAZY REDAKCIE.

Pán úd školskej stolice v Nižnej. Zaslany dopis nehodí sa k uverejneniu. V ňom opísaná záležitosť je tak malicherná, že nepatrí pred verejnosť. Ráčte si tú vec vybaviť osobne s rýchtárom.

Cena potravných článkov.

Budapešť, 29. novembra.

V budapeštianskych tržniciach predávaly sa podrobne nasledovné potravné články za tieto priemerné ceny:

Mäso: *Hovädzina* predok 112, zadok 116, polievková 120, jazyk 120, obličky, ľadviny 150, čistené 240 halierov za 1 klg. — *Barančina*: predok 88, zadok 104 hlov. — *Teľacina*: predok 120, zadok 132, stehno 250 hlov za 1 klg. — *Bravčovina*: 120, stehno a lopatka 124 hlov za 1 klg. — *Šunka*: pražská 190, surová 140 hlov za 1 klg. pri kúpe najmenej 5 klgrov.

Masť: Sviňská 124 hlov, loj 110 hlov, slanina ku roztopeniu — hlov a husacia masť 250 hlov za jeden kilogramm.

Drúbež: Za jedno kur. 95, sliepka 140, kohúta 190 hlov. Za jednu tučnú kačku 240, za tučnú hus 400 hlov. — *Očistená drúbež*: kura 90, sliepka 140, kapúň 220 hlov, tučená hus 460 halierov (za jeden klg. tučenej husy 120 hlov), morka 120 hlov za 1 klg., tučená kačka za kus 260 hlov.

Vajcia: Ku vareniu väčšie 6 kusov za 40 hlov,

menšie 28 kusov za 2 koruny, ku čaju 6 kusov za 40 hlov.

Ryby: Kapor 140, sunec 190, štika 160, zubáč 250, jesater 300, okúň 250 hlov za klg. Raky: kus za — hlov.

Rozličnosti: Maslo gazdovské 180, ku čaju 240 hlov za 1 klg. Tvaroh 48 hlov za kilo. — Smotana 70 hlov za liter. — Pár holubov 120 hlov, divá hus 2.40, divá kačka 150, jarabica 140 hlov za kus. — Zajac za kus 3 kor. 40 hlov. — 1 klg. divej sviene 102 hlov. Srna 140 hal. za klg. — Zemiaky 8 hlov za klg.

Múka: Pšeničná múka predávala sa za tieto priemerné ceny:

číslo:	0	1	2	3	4	5
kor.	25 60	24 40	23 20	22 60	22 00	20 60
číslo:	6	7	7 1/2	8		
kor.	18 80	15 60	14 20	11 00		

Pšeničné otruby drobné po kor. 8 40, hrubé po 8 70.

Zeleniny: *Zemiaky* ružiaky kor. 3 20—4 00, žlté kor. 3 10—3 40, rožky kor. 8 00—9 00, biele kor. 2 20—2 60 za metr. cent *Kapusta* (v hlávkach) za kus 6 hl. kor. — *Cibuľa* kor. 8 00—9 00 m. c. *Zeler* 100 kusov — *Nové uhorky*: za kus — halierov.

Strova: *Hruch* liter 26 halierov, čistený starý 18—30 hal. za liter. *Sošovica*: domáca 16—24 za klg. *Riža* 20 hlov za kilo. *Zelená fazuľa nová* — hal. za klg.

Chlieb: miestny od pekára biely 26—30 hlov, čierny 20—22 hlov za kilogramm.

Hľadám jedného poriadne vyučeného
mäsiarskeho vyučenca.

Hlásť sa treba

u pána Lajoša Berák st.,
mäsiara v Trenčíne (Trencsén).

Budapeštianska bursa s úradným značením cien dňa 29. novembra.

Obilie	Jakosť dla hekt.	Za 50 kilogr.		Cenné papiere	Peniaze kor.	Tovar kor.	Cenné papiere	Peniaze kor.	Tovar kor.
		od	do						
Pšenica banátska	74-75	6 95	7 55	Štátny dlh. (Za každých 100 korún)			Prvá uhor. poisť. spol.	4800	4900.
" peštianska	75-77	6 90	7 40	Uhorská zlatá renta 4 1/2	96 05	96 65	Pešt. uh. kupec. b.	2550	2580
" stolnocelebradská	75-78	6 90	7 40	" korúnová renta 4 1/2	90 45	90 85	Pešt. prvá vlast. sporiteľňa	16175	16275
Raž (žito)	70-72	6 60	6 90	Uhorské regálové úpisly 4 1/2	98 40	99 15	Šalgó-tarjánska baňa na uhlie	633 00	635 00
Jačmeň na krm.	60-62	5 75	6 00	" premiové úpisly	168 00	170 00	Záložné listy.		
" na pátku	62-64	5 50	5 75	Uhorská tiskovo-segedínska poštíčka 4 1/2	140 00	141 00	Uhorského pozem. úverkového ústavu 4 1/2	91 50	92 00
" na várku	64-65	—	—	Uhorská šal. poštíčka 4 1/2, v zl.	99 50	100 50	Uhorského úver. záložného ústavu 4 1/2	97 50	98 50
Ovos	59-61	5 25	5 75	v vyňskové úpisly 4 1/2	91 25	92 25	Uh. úver. ústavu s prímou 4 1/2	—	—
Kukurica	—	4 80	5 00	Spoločná poštíčka v bež. peniazoch 4 1/2	98 00	98 50	Peniaze.		
Prosó	—	5 50	5 40	Žreby.			Cisársky dukát	11 36	11 41
Repica	—	—	—	Spolku „Jó sziv“	8 00	6 50	Dvadsať-frankovník	19 20	19 25
Ďatelínové semá, luc.	—	39	45	Uhorského „Červeného križa“	21 00	22 00	Nemecká ríšska marka	117 70	117 80
" červené	—	—	—	Hakóského	47 50	48 50	Striebro	—	—
Sviňská masť peštianska	—	60 00	60 50	Basilika	12 00	13 00			
" vidiecka	—	—	—						

Párkány-Nána—Léva. Léva—Garam-Berzencze.		Garam-Berzencze—Léva. Léva—Párkány-Nána.			
Stanice	triedy	osobný vlak I-III.	miešan. vlak I-III.	osobný vlak I-III.	miešan. vlak I-III.
Párkány-Nána	ind.	5:35	9:05	4:08	—
Kőhid-Gyarmath	»	5:52	9:22	4:25	—
Kéménd	»	6:07	9:37	4:40	—
Bény	»	6:19	9:49	4:52	—
Csata	érk.	6:31	10:01	5:05	—
Oroszka	ind.	6:47	10:27	5:29	—
Garam-Damásd	»	6:57	10:37	5:39	—
Zeliz	»	7:09	10:50	5:52	—
Nagy-Salló	»	7:36	11:18	6:20	—
Alsó-Várad	»	7:53	11:35	6:37	—
Léva	érk.	8:10	11:52	6:54	—
Léva	ind.	8:20	—	—	7:14
Nagy-Kosmály	»	8:38	—	—	7:38
Kovácsi	»	8:46	—	—	7:48
Garam-Szt.-Benedek	»	9:04	—	—	8:19
Ujbánya	»	9:25	—	—	8:57
Rudnó	»	9:30	—	—	9:08
Garamrév	»	9:41	—	—	9:20
Zsarnóca-Fürészmalom	»	*9:47	—	—	9:29
Zsarnóca	»	10:00	—	—	9:54
Szénásfalu-Vihnye(V.-für.)	»	10:13	—	—	10:12
Geletnek-Szklénó(Sz.-für.)	»	10:19	—	—	10:33
Garam-Szt.-Kereszt	»	10:37	—	—	11:08
Saskó-Váralja	»	*10:44	—	—	11:18
Jálna	»	10:53	—	—	11:29
Garam-Berzencze	érk.	11:00	—	—	11:37

Tót-Megyer—N.-Bélicz. N.-Bélicz—Privigye-Bajmóc.		Privigye-Bajmóc—N.-Bélicz. N.-Bélicz—Tót-Megyer			
Stanice	triedy	osobný vlak I-III.	osobný vlak I-III.	osobný vlak I-III.	osobný vlak I-III.
Tót-Megyer	ind.	4:15	11:55	4:10	7:20
Annamajor	»	*4:26	*12:06	*4:21	*7:31
Nagy-Surány	érk.	4:37	12:17	4:32	7:42
Nagy-Surány	ind.	4:45	12:27	4:37	7:50
Ondrohó	ind.	*4:56	12:39	*4:48	8:02
Komjáth	»	5:08	12:51	5:00	8:14
Nagy-Kér 6. sz. órh.	»	*5:22	*1:05	*5:14	*8:28
Nyitra-Ivánka	»	5:40	1:23	5:33	8:47
Nyitra	érk.	5:57	1:40	5:50	9:04
Nyitra	ind.	6:02	1:45	5:55	—
Kajsza 10. sz. órh.	»	6:13	*1:56	6:06	—
Üzbégh	érk.	6:22	2:05	6:15	—
Vicsap-Apáti	»	*6:41	*2:25	*6:34	—
Szomorfolu	»	6:51	2:35	6:44	—
Nyitra-Ludány	»	7:13	3:02	7:07	—
Nagy-Tapolcsány	»	7:37	3:25	7:30	—
Bossány	»	7:54	3:42	7:47	—
Chynorán 15. sz. órh.	»	8:04	3:51	7:57	—
Nyitra-Zsambokrét	»	8:11	3:58	8:04	—
Kis-Bélicz	»	*8:20	*4:07	*8:13	—
Nagy-Bélicz	érk.	8:24	4:11	8:17	—
Nagy-Bélicz	ind.	8:34	4:25	8:22	—
Simony	»	8:45	4:39	8:33	—
Nagy-Ugrócz	»	8:55	4:53	8:41	—
Oszlány	»	9:06	5:18	8:52	—
Nyitraszeg	»	9:15	5:20	9:01	—
Nemes-Kosztolány	»	9:32	5:43	9:17	—
Nyitra-Novák	»	9:45	6:01	9:30	—
Koós	»	9:58	6:17	9:43	—
Privigye-Bajmóc	érk.	10:10	6:32	9:55	—

Garam-Berzencze—Selmezbánya.		Selmezbánya—Garam-Berzencze.		
Stanice	triedy	nák. os. vlak I-III.	osobný vlak I-III.	miešan. vlak I-III.
Garam-Berzencze	ind.	6:43	12:22	5:25
Kecskés 3. sz. órh.	»	*7:09	*12:43	*5:49
Bélabánya	»	8:00	1:27	6:38
Selmezbánya	érk.	8:52	2:03	7:28

Garam-Berzencze—Léva. Léva—Párkány-Nána.		Privigye-Bajmóc—N.-Bélicz. N.-Bélicz—Tót-Megyer			
Stanice	triedy	miešan. vlak I-III.	miešan. vlak I-III.	osobný vlak I-III.	miešan. vlak I-III.
Garam-Berzencze	ind.	—	4:25	—	12:30
Jálna	»	—	4:33	—	12:38
Saskó-Váralja	»	—	4:44	—	12:49
Garam-Szt.-Kereszt	»	—	5:01	—	1:06
Geletnek-Szklénó(Sz.-für.)	»	—	5:24	—	1:26
Szénásfalu-Vihnye(V.-für.)	»	—	5:35	—	1:34
Zsarnóca	»	—	6:02	—	2:00
Zsarnóca-Fürészmalom	»	—	*6:07	—	*2:05
Garamrév	»	—	6:14	—	*2:12
Rudnó	»	—	6:30	—	2:28
Ujbánya	»	—	6:45	—	2:40
Garam-Szt.-Benedek	»	—	7:16	—	3:11
Kovácsi	»	—	7:27	—	3:22
Nagy-Kosmály	»	—	7:38	—	3:36
Léva	érk.	—	7:55	—	3:53
Léva	ind.	5:05	—	9:45	4:25
Alsó-Várad	»	5:23	—	10:03	4:50
Nagy-Salló	»	5:46	—	10:26	5:17
Zeliz	»	6:08	—	10:49	5:51
Garam-Damásd	»	6:20	—	11:01	6:04
Oroszka	»	6:31	—	11:11	6:23
Csata	»	6:38	—	11:18	6:32
Bény	»	7:09	—	11:36	7:03
Kéménd	»	7:20	—	11:47	7:17
Kőhid-Gyarmath	»	7:33	—	12:00	7:33
Párkány-Nána	érk.	7:49	—	12:17	7:52

Garam-Berzencze—Selmezbánya.		Selmezbánya—Garam-Berzencze.		
Stanice	triedy	nák. os. vlak I-III.	osobný vlak I-III.	miešan. vlak I-III.
Garam-Berzencze	ind.	4:50	9:25	2:55
Bélabánya	»	5:24	9:59	3:28
Kecskés 3. sz. órh.	»	*5:55	*10:30	*3:59
Garam-Berzencze	érk.	6:15	10:50	4:19

* Podmienečne vlak zastane. Hrubé čísla značia nočné hodiny.

Tlačou cis. a kráľ. dvornej knižničiarne Viktora Hornýánszkeho v Budapešti.